

Magna Mater, a koronás nő

MOHÁS LÍVIA

Született 1928-ban. Az Angolkisasszonyok egri intézetében nevelkedett. Író, pszichológus, testnevelő tanár. Legutóbbi írását 1995. 9. számunkban közöltük.

Szeretném tündökletesnek látni — de hiába! Ritkán ragyogott fel ez az ezeregyszáz sírbalépő év. Kivált szomorú az utolsó ötvenéves szakasz. Völgyben ül a gyáva kor — Kölcsey szavai, aki augusztusban született, augusztusban halt meg, augusztus van most is. A gyáva kort persze nézhetném, mint ő, keserves fölényel, hiszen: csak méhdongás, bolygó fény, egyperc hozta tünemény.

Csakhogy ebben az „Egy-perc hozta tünemény” negyven-ötven évében építették a legborzalmasabb házakat, a hitvány, monstrozus nyúlketreceket, szürke képük nyúlik, nyúlik, nyúlik amerre nézek, millió szemű vaksi lényük meredezik a városok peremén, szégyentelenül hirdetik az ízléstelenséget, az elegancia döglesztő hiányát, létrehozták még az elpiszkolódott fővárost, a bűzlő autócsofordákat, a szűkkeblű kehes telkecskéket, ahol elvásott autógumikban ülnek a csenevész virágok. Mire elmúlt az utolsó negyven-ötven év: lepusztult az iskola, a kórház, a nőgrádi gyárak és lepusztultak a lelkek.

Romlott hazánkról, ne felejtkezzél el...máskor meg így énekelünk: édes hazánkról ne felejtkezzél el... Ilyenkor azt a hatalmas allegorikus alakot láttam, Magna Matert, fején az ezeréves korona, befont hajában gyöngy, csípője erős, ruhája selyem redői hullámanak, térde szétvetve, lábánál a címerpajzs a hármassal. Ahogyan most elnézem, az utóbbi két évben folyton kicsúfolják. Megtépett, kigúnyolt, megalázott asszony, noha önmagát még mindig valakinek merészeli tudni. Ez a haza, itt.

Keserves, szűk hely, legjobb lenne talán kibújni belőle, mint a régi télikabátból és kidobni, noha még melegít, mint a rossz télikabátok is gyakorta.

Olyan, mint a Moszkva tér: a rabszolga piac. Ez a haza itt. Hajnalban rosszul táplált férfiak ácsorognak, munkára várnak, később elfáradnak, leülnek a kővályúkra, nincsen azokban amúgy se muskátli, csak eldobott műanyagpoharak, banánhéj, ázott újságok, csikkek, ülnek hát a sovány férfiak a szemét tetején. A tér túlsó végén a Máltai Szeretetszolgálat ingyenkonyhája, az öregebbje hamar odasorakozik, várnak kiüresedve.

A rabszolgák nem jól mosdatottak. Ha fejükre néz a nap, hajuk poros, csapos. Némelyiknek színes a hosszú nadrágja, lila és spenótzöld szövetből. Néha fontoskodva beszélgetnek, mintha dolgozhatnak volna, mintha bármiben is kompetensek lehetnének. Néha vigyorognak. Néha olcsó, hagymás húst rágunk vagy csak némán

állnak nylon szatyraikba kapaszkodva. Kimarjult, kizsigerelt férfiak halmaza, feltornyozva, felhalmozva — ez a haza most. Szégyenkezve futok el közöttük, mint a nyúl. Menekülök előlük, erőlködöm, hogy lássak valami jobbat: egy tiszta arcot, egy hegedülő lányt, egy éneklő kórust, egy fényes monstranciát.

Itt a beszédek áporodottak. A hazugságok igénytelenek, és behálózják az étert, a talajt. Ez a haza most. Nem ő hazudik, neki hazudnak, szemfényvesztve bolondítják az öregasszonyt, kellemkednek, hircigen humorizálnak vele, markánsan kifacsart szavakkal piszkálják, mint idétlen kölyök az anyaoroszlánt. Ha pénze van, kisibolják. Ha más értéke, letagadják. Ül az árokparton a Nagy Anya, csizmája kérge letaposva, sarka kimarjulva. Mintha mostanában kába lenne. Nem érti az ünnepeket. Az ellopott dátumokat. Mert ilyenkor előkerítik, kicsinosítják, tisztos ráncait bepúderezik, műszálás zászlókból palástot fércelnek és ócska ruháját eltakarják. Markában már régen nincsen jogar, csak nádszál, mint a Kicsúfolt kezében. Az elorzott ünnepeken műjogart kap. Színházi kellék. És ilyenkor álszent tisztelettel rámutatnak, mintha ő lenne a... kicsoda is? Ünnepe után visszamegy az árokpartra. És ott ül. Tényleg vége? Megbénult? Leitatták? Mi van? Tespedten ül. Szedálják? Valamikor termékeny asszony volt.

Csak egy a különös. Ennek az elbutultnak látszó nagyasszonynak ott, az árokparton, akit gúnyolnak, az ellopott ünnepeken pedig kicsicsáznak, felpántlikáznak, felvirágoznak, akár az áldozatra szántat — noha áldozatnak zsenge kell, nem ilyen ezeregyszázszentendős —, mondom, az a különös, hogy az asszony fogazata ép. Nem mintha mosolyogna. Ám néha megszólal. Látni: a fogai erősek. Szinte ijesztő a szétesett arcból elővillanó kemény és természetes fogsor. A fennmaradás kelléke. A megrágom és megemészttem kelléke. A tépés, a harapás, a marás, a szétmarás és szétmarcangolás kelléke. Széttépi egyszer csak, akár Saturnus a saját fiait?

A lélek tűrőképességének ismeretlen a határa. És ha ez az árokparti nő eljut addig a rettenetes pontig, talán majd az elborultnak látszó elme riasztó tetteit produkálja. Ez is várható. „Lám, ez ő!” — mondják majd öngazolást keresve akik leitatták, kihasználták és az ellopott ünnepeken felcicomázták.

Ma még a fenyeggettség terjed és keservesen készülődik.